

UDK: 655.55:347.51:368.022.1:347.56:368.025.89

Mr Slobodan N. Ilijić¹,
član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije

RIZICI PROFESIJA U PRAVNOM OGLEDALU

PRIKAZ KNJIGE: „OSIGURANJE OD IZVANUGOVORNE I UGOVORNE
(PROFESIONALNE) ODGOVORNOSTI“

Autor: Prof. dr Marijan Ćurković
Izdavač: Inženjerski biro, Zagreb, februar 2015.
Obim: 274 strane

Pod naslovom *Osiguranje od izvanugovorne i ugovorne (profesionalne) odgovornosti* objavljena je monografija prof. dr Marijana Ćurkovića, jednog od vodećih pravnih pisaca iz oblasti osiguranja u regionu. Već u predgovoru autor je naglasio da u monografiji neće biti reči o obaveznom osiguranju od auto-odgovornosti, uz upućivanje na njegove knjige posvećene toj temi. U najvećem delu monografije razmatranje se zasniva na hrvatskim propisima o osiguranju, opštim i posebnim uslovima hrvatskih osiguravača, domaćoj i stranoj literaturi iz oblasti osiguranja, ponajviše iz uporednog prava osiguranja. Osnovnu strukturu monografije čine tri dela. U prvom delu razmatraju se opšta pitanja osiguranja od odgovornosti za štetu. Predmet drugog dela je sam ugovor o osiguranju od odgovornosti. Treći deo obuhvata brojna posebna osiguranja od odgovornosti za štetu.

Prvi deo monografije započinje poglavljem o delatnosti osiguranja. U tom poglavlju autor je odabrao prikladnu definiciju osiguranja. Definicija glasi: „O osiguranju govorimo kada postoji (privatni) ugovor o rizičnoj zajednici osoba izloženih istom riziku, na temelju kojeg osiguraniku pripada osigurnina u slučaju kad

¹ i-mejl: slobodanilijic@yahoo.com
Rad je primljen: 18.12.2016.
Rad je prihvaćen: 21.12.2016.

osigurani rizik preraste u osigurani slučaj“. Jedno od kraćih, a pravno interesantnih poglavlja odnosi se na postojanje alternativa osiguranju od odgovornosti. Polazeći od konstatacije da u te alternative spadaju rezervni ili garantni fondovi, autor je izrazio rezervisanost prema efikasnosti tih fondova u odnosu na sistem osiguranja od odgovornosti. Sledeći karakterističan stav autor je zauzeo u vezi s odnosom između standardnih uslova osiguranja usvojenih u okviru Hrvatskog ureda za osiguranje, s jedne strane, i Uredbe EU o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju od 16. juna 2011. godine, s druge strane. Pošto je precizirano da je u hrvatskoj osiguravajućoj praksi navedena uredba tumačena tako da više ne dozvoljava primenu tih ranije usvojenih standardnih uslova osiguranja, autor izražava svoje neslaganje s takvim tumačenjem navedene uredbe, uz iznošenje razloga za to (pre svega pozivanjem na druge propise EU). Posebno poglavlje u prvom delu monografije posvećeno je pitanjima odnosa osiguranja od ugovorne i osiguranja od vanugovorne odgovornosti, kao i odnosa osiguranja od profesionalne odgovornosti i osiguranja od odgovornosti iz delatnosti.

Drugi deo monografije posvećen je samom ugovoru o osiguranju od odgovornosti, pa je autor odmah u prvom poglavlju definisao taj ugovor. Definicija ugovora o osiguranju od odgovornosti glasi: „U suštini, ugovor o osiguranju je sporazum između osiguratelja i ugovaratelja osiguranja kojim osiguratelj preuzima u pokriće (jemstvo) neki rizik, a ugovaratelj se obvezuje za to platiti dogovorenu premiju, odnosno doprinos.“

Iz ugla teorije prava osiguranja, moglo je da pobudi pažnju poglavlje o predmetu zaključenja ugovora o osiguranju od odgovornosti za drugog i u tom sklopu razmatranje razlike između ugovora o osiguranju od odgovornosti za tuđ račun ili za račun onoga koga se tiče i ugovora o osiguranju od odgovornosti u korist trećeg lica. Autor je s mnogo takta sagledao dve osetljive teme, u dva odvojena poglavlja, jedan put krug trećih lica kod ugovora o osiguranju od odgovornosti, a drugi put – actio directa. Na temu actio directa, pored ostalog, citirano je mišljenje prof. dr Predraga Šulejića u kome je osnovna teza da je pretrpljena šteta izvor actio directa, kao i za tužbu oštećenog prema štetniku, s tim što je autor istakao da je to mišljenje profesora Šulejića zasnovano na sudskoj praksi u primeni Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine. Autor se nije u potpunosti složio sa ovom tezom profesora Šulejića, smatrajući da je izvor actio directa zakon, a ne pretrpljena šteta oštećenog. Dalje, u poglavlju o individualizaciji ugovora o osiguranju od odgovornosti, autor je ukazao na to da posrednici u osiguranju imaju značajnu ulogu pri individualizaciji tog ugovora. Predmetu osiguranja kod ugovora o osiguranju od odgovornosti dat je značajan prostor, odnosno celovito poglavlje. U posebnom poglavlju detaljno je analiziran pojam osiguranog slučaja kod ugovora o osiguranju od odgovornosti, zatim su prikazane teorije o tom pojmu (ukupno devet njih), kao i autorov kritički pogled na klauzule *claims made* u uporednom pravu i

u hrvatskom Zakonu o obligacionim odnosima. Pored toga, sagledana je razlika između osiguranog slučaja kod serijskih šteta i osiguranog slučaja kod uzastopnih šteta. Prikazujući osiguranu sumu, autor je analizirao pojedine uslove osiguranja i u njima podlimate u okviru maksimalne sume osiguranja, kao i agregatne limite, to jest agregatne sume osiguranja. Ovaj poslednji pojam objasnio je kao „gornju granicu obaveze osiguratelja za sve osigurane slučajeve ostvarene unutar jedne osigurane godine“. Treba primetiti da zakoni obično ne definišu taj pojam, da ga osiguravači u Srbiji navode u važećim uslovima imovinskog osiguranja, ali ga u tim uslovima ne definišu. Veoma detaljno autor je razmatrao zakonska i ugovorna isključenja iz osiguranja (na 16 stranica). Drugi deo monografije završava se sa dva poglavlja; prvim, u kome je razmatrano teritorijalno važenje ugovora o osiguranju od odgovornosti, i drugim, u kome je izložen odgovor na pitanje na kome leži teret dokazivanja da je osigurani slučaj pokriven osiguranjem.

U trećem delu monografije, sa ukupno 28 poglavlja, sagledana su posebna osiguranja od odgovornosti za štete, tj. posebni oblici tih osiguranja. Iz sadržine većine poglavlja u ovom delu monografije moglo je da se pretpostavi da je autor išao za tim da obuhvati što više oblika osiguranja od odgovornosti za štetu, nezavisno od toga da li je po važećem zakonu na snazi obavezan ili dobrovoljan oblik tog osiguranja. Iz naslova samo tri poglavlja vidi se da su prikazani oblici obaveznog osiguranja od odgovornosti za štetu. Prvo poglavlje u trećem delu ponelo je naslov Osiguranje od privatne odgovornosti. Za tu vrstu osiguranja od odgovornosti autor ističe da je različitog obuhvata, od osiguravača do osiguravača, ali da, po pravilu, pokriva rizike svakodnevnog života, koji su izvan javne funkcije ili izvan određene profesionalne delatnosti osiguranika. Osiguranje od odgovornosti za štete u sportskoj delatnosti i obavezno osiguranje advokata od odgovornosti za štete dobili su više prostora od niza ostalih oblika posebnih osiguranja od odgovornosti za štete. Poglavlje o osiguranju od odgovornosti za štetu članova uprava i nadzornih odbora najdetaljnije je obrađeno od svih posebnih osiguranja od odgovornosti. I pre objavljivanja ove monografije, taj oblik osiguranja bio je omiljena tema autora u pravnoj publicistici. Autorovo interesovanje za tu temu proističe i iz činjenice da je i sâm obavljao neke od čelnih funkcija u osiguravajućim društvima, pa je u monografiji još produbio svoje ranije stavove, mišljenja i argumente o ovoj temi. S pravom se može konstatovati da je prof. dr Marijan Ćurković svakako jedan od najboljih regionalnih poznavalaca tog oblika osiguranja. Poglavlja o obaveznom osiguranju notara od odgovornosti za štetu i o obaveznom osiguranju revizora od odgovornosti za štetu nanesenu trećim licima zasnovana su pre svega na hrvatskim propisima, odabranoj sudskoj praksi, pravnoj publicistici i uporednom pravu osiguranja, kao i na opštim uslovima osiguranja. Uz korišćenje svih gorenavedenih izvora, autor je u trećem delu monografije dao i sledeća poglavlja: o osiguranju od odgovornosti za štetu poreskih savetnika, o

osiguranju od odgovornosti stečajnih upravnika, o „osiguranju od odgovornosti za štetu uzrokovanu obavljanjem zaštitarske i detektivske djelatnosti“, o osiguranju od odgovornosti za štete „u građevinarstvu/montažerstvu“, o osiguranju od odgovornosti za štetu „iz obavljanja djelatnosti upravljanja nekretninama“, o osiguranju od odgovornosti „arhitekata i inženjera u graditeljstvu“, o osiguranju od odgovornosti „u arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji“, o osiguranju od odgovornosti „u obavljanju stručnih geodetskih poslova“, o osiguranju od odgovornosti „osoba koje provode energetske preglede zgrada i energetske certificiranje zgrada“, o osiguranju od odgovornosti „inženjera šumarstva i drvne industrije“, o osiguranju od „rizika onečišćenja okoliša“, o osiguranju od odgovornosti „za štete u zdravstvu“, o osiguranju od odgovornosti psihologa, o osiguranju od odgovornosti za štete uzrokovane kliničkim ispitivanjem lekova, o osiguranju od odgovornosti iz veterinarske delatnosti, o osiguranju od odgovornosti u turizmu i ugostiteljstvu, o osiguranju od odgovornosti „Hrvatske kontrole zračne plovidbe“, o osiguranju od odgovornosti stalnih sudskih veštaka, o osiguranju od odgovornosti „zastupnika i posrednika u re/osiguranju“, o osiguranju od odgovornosti posrednika u prometu nekretnina, o osiguranju od odgovornosti javnih komisijara, o osiguranju od odgovornosti „za neispravan proizvod“.

Monografija predstavlja korisno, praktično i vrlo aktuelno štivo za sve poslenike u osiguranju, u pravosuđu, advokaturi i drugim bliskim profesijama. Citiranom obimnom literaturom, preglednom strukturom, jasnim rečenicama i terminologijom, monografija može biti korisna svima koji se interesuju za ovu vrstu osiguranja. Monografija je veoma lepo tehnički opremljena, u tvrdom povezu. Sadrži autorov predgovor, njegovu radnu biografiju, popis literature i registar pojmova.